

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора **Курлянд Зінаїди Наумівни** про дисертацію **Дущенко Ольги Сергіївни** з теми **«Формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності»** подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження. Інформатизація суспільства зумовлює необхідність інформатизації системи освіти, підготовку кваліфікованих кадрів для всіх сфер і галузей суспільного життя. В епоху інформатизації суспільства помітно зростає роль освіти, оскільки з усіх соціальних інститутів саме освіта є основою його соціально-економічного і духовного розвитку. На даному етапі в Україні відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження в європейський освітній простір. Учитель перестав бути основним джерелом знань для учнів. На дітей і підлітків нахлинула лавина інформації з різних джерел, як-от: телебачення, відеофільми, комп'ютерні програми й ігри, Інтернет, різноманітна навчальна й науково-популярна література тощо.

Очевидно, що інформатизація освіти вимагає відповідності професійної підготовки вчителів сучасному рівню інформатизації суспільства. Тому однією з глобальних цілей інформатизації освіти є підготовка вчителів, які володіють високим рівнем інформаційної культури, готові застосовувати найсучасніші інтернет-технології у навчально-виховному процесі й управлінні освітою, беруть активну участь у процесі інформатизації освіти.

Відтак, актуальність обраної **О. С. Дущенко** проблематики заперечень не викликає.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження **О. С. Дущенко** виконано в межах наукової теми «Формування

інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців у підсистемі «бакалавр-магістр», що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Ізмаїльського державного гуманітарного університету (державна реєстрація № 0117U005424). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Ізмаїльського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 28.11.2013р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук при НАПН України (протокол № 4 від 29.04.2014р.).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації О. С. Дуценко, забезпечений завдяки чіткій постановці та реалізації мети і завдань дослідження, а також комплексному використанню автором теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження, які, на наш погляд, відповідають визначеній меті і завданням дисертаційної роботи.

Достовірність результатів дослідження також забезпечувалася методологічним і теоретичним обґрунтуванням вихідних концептуальних положень; використанням апробованого діагностувального інструментарію; репрезентативністю масиву досліджуваних, експериментальною перевіркою гіпотези, висновків; використанням комплексу методів дослідження, що є адекватними меті і завданням дослідження; якісним і кількісним аналізом одержаних даних; експериментально-дослідною перевіркою висунутої гіпотези; статистичною обробкою результатів педагогічного експерименту.

Високий ступінь достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій також підтверджується їх позитивною оцінкою у процесі апробації на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, їх впровадженні в освітній процес 6 закладів вищої освіти (Ізмаїльського державного гуманітарного університету, Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центральноукраїнського державного

педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукова новизна дисертації О. С. Дущенко полягає, передусім, у тому, що вперше визначено сутність феномена «готовність майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності»; виявлено структурні компоненти (мотиваційний, змістово-операційний, контрольньо-оцінний), критерії (суб'єктивно-особистісний, репродуктивно-творчий, рефлексивний) з відповідними показниками готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; схарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності (низький, задовільний, достатній, високий); виявлено й науково обгрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності (усвідомлення майбутніми вчителями інформатики важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань; систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів інформатики; стимулювання у майбутніх учителів інформатики самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності); теоретично обгрунтовано структурно-функційну модель формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності; уточнено зміст понять «готовність», «інтернет-технології»; подальшого розвитку набула методика формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

Отже, вважаємо за доцільне підтвердити новизну наукових результатів дослідження О. С. Дущенко, яка насамперед пов'язана з теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою ефективності педагогічних умов, а також розробкою моделі формування готовності майбутніх учителів інформатики застосовувати інтернет-технології у професійній діяльності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження.

На нашу думку, практична значущість одержаних О. С. Дущенко результатів полягає в: розробленні діагностувальної та експериментальної методик формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технології у професійній діяльності; розробленні й упровадженні в освітній процес закладів вищої освіти елективного курсу «Інтернет-технології», системи завдань, веб-квестів тощо.

Заслуговує схвалення презентація О. С. Дущенко навчально-методичного комплексу «Інтернет-технології», який стане у нагоді не лише у підготовці майбутніх учителів інформатики, а й буде корисним для студентів-майбутніх учителів різних спеціальностей.

Думаємо, що зміст і результати наукового дослідження можуть бути використані викладачами вишів при розробленні навчальних курсів, методичних рекомендацій, написанні наукових робіт; студентами під час написання кваліфікаційних робіт.

Повнота викладу матеріалів дослідження у публікаціях автора. Основні результати дослідження О. С. Дущенко висвітлено у 25 наукових публікаціях, із них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у періодичному виданні, яке включено до наукометричних баз, 17 публікацій апробаційного характеру.

Аналіз наукових праць О. С. Дущенко засвідчив їхню кількісну та якісну відповідність вимогам до опублікування результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації.

Структура дисертації О. С. Дущенко продумана, логічно виважена та складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (272 найменування, із них 13–іноземною мовою), 14 додатків на 57 сторінках.

У першому розділі «Теоретичні засади формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності» схарактеризовано сутність поняття «інтернет-технології», представлено класифікацію інтернет-технологій, основні напрями застосування інтернет-технологій в освіті, переваги та недоліки застосування інтернет-технологій майбутніми вчителями інформатики.

Дисертанткою коректно визначено поняття «готовність майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності» як особистісне утворення студента, що містить особистісні якості, знання, уміння та навички застосування інтернет-технологій для реалізації професійних завдань. Формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності потрактовано О. С. Дущенко як процес, основу якого становить методика формування знань, умінь, навичок застосування інтернет-технологій для вирішення професійних завдань і формування особистісних якостей майбутніх фахівців.

У другому розділі «Обґрунтування структурно-функційної моделі формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності» проаналізовано стан вивчення інтернет-технологій учнями загальноосвітніх навчальних закладів, стан підготовки майбутніх учителів інформатики щодо вивчення інтернет-технологій, визначено критерії, компоненти, показники, рівні, педагогічні

умови, етапи формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, розроблено структурно-функційну модель формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

У ході дослідження дисертанткою було встановлено, що готовність майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності складається із трьох взаємопов'язаних компонентів (мотиваційний, змістово-операційний, контрольний-оцінний). О. С. Дущенко визначено критерії і показники сформованості готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: суб'єктивно-особистісний критерій (інтерес до інтернет-технологій, бажання поповнювати знання про інтернет-технології, ставлення до інтернет-технологій); репродуктивно-творчий критерій (обізнаність з інтернет-технологіями, вміння застосовувати інтернет-технології, здатність до творчого застосування інтернет-технологій); рефлексивний критерій (наявність оцінки, самооцінки, взаємної оцінки, наявність умінь корекції, самокорекції, взаємної корекції). Дослідницею схарактеризовано рівні сформованості готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: низький, задовільний, достатній, високий.

Науково обгрунтованими та доцільними видаються нам визначені О. С. Дущенко педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: усвідомлення майбутніми вчителями інформатики важливості й необхідності застосування інтернет-технологій у професійній діяльності на рівні переконань; систематизація змісту навчально-методичного матеріалу з інтернет-технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів інформатики; стимулювання у майбутніх учителів інформатики самонавчання, спрямованого на застосування інтернет-технологій у професійній діяльності.

За результатами теоретичного аналізу проблеми та експерименту дисертанткою розроблено структурно-функційну модель та експериментальну методику формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, що передбачала поетапну (теоретичний, практичний, творчий етапи) реалізацію педагогічних умов.

У третьому розділі «Експериментальна методика реалізації структурно-функційної моделі формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності» експериментально перевірено та впроваджено в освітній процес закладу вищої освіти структурно-функційну модель та експериментальну методику формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності, здійснено аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

Заслуговують схвалення розроблені О. С. Дущенко шляхи реалізації моделі формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності: для кожного з етапів реалізації було визначено мету, завдання, засоби (хмарно-зорієнтоване середовище, мультимедійні дошки, комп'ютер тощо), форми (лекції, лабораторні роботи, самостійна робота, консультації, педагогічна практика) та методи навчання (лекція-візуалізація, лекція-діалог, дискусія, «мозковий штурм», ситуаційний аналіз, метод проблемного навчання, використання віртуальних екскурсій і лабораторій, відеороликів, програмних продуктів, проекти, веб-квест, мережна робота (робота з блогом, онлайн-офісами, пошуковими системами, електронною поштою, списками розсилання, форумами, чатами, IP-телефонією, відеоконференціями, Інтернет-пейджерями, соціальними мережами), онлайн-тестування.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Не заперечуючи загальної позитивної оцінки дисертації, зафіксуємо наявність у ній положень, що можуть бути предметом дискусії.

1. На нашу думку, не зовсім правильно названо третій підрозділ першого розділу «Стан підготовки майбутніх учителів інформатики до вивчення інтернет-технологій у закладах вищої освіти», адже в ньому дисертантка описує, скоріше, рівень та напрями застосування інтернет-технологій у сучасній школі (здійснюється аналіз підручників з інформатики (сторінки 75-77), різні методики викладання інформатики в школі (сторінки 78-80)). Лише на сторінках 82-87 представлено помодульний аналіз деяких вибіркового дисциплін для студентів у різних університетах.

2. Третій підрозділ другого розділу дисертації «Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності» описано чітко, виважено, коректно. Разом із цим слід зазначити, що на сторінках 150-157 дисертантка починає описувати яким чином їх було реалізовано у професійній підготовці майбутніх учителів інформатики. Краще було б перенести цей матеріал до параграфу 3.2 «Методика формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності».

3. На нашу думку, дещо хаотично представлено табличний матеріал на сторінках 192-196 (таблиці 3.1, 3.2., 3.3.). Авторка переобтяжує аналіз експериментальних даних проміжковими результатами «за критеріями», незрозуміло навіщо у табличний матеріал за результатами здійснення всього констатувального експерименту вводяться бали за результатами анкетування. Загалом, табличний матеріал складно назвати інформативним.

4. Безумовно позитивної оцінки в дисертації заслуговує розроблена Ольгою Сергіївною Дущенко методика формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності. Відчувається викладацький досвід, майстерне володіння методичним та дидактичним інструментарієм, здатність впевнено

синтезувати різні форми роботи на заняттях з дисциплін, пов'язаних з інтернет-технологіями. Чому ж тоді опис методики формування готовності майбутніх учителів інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності представлено лише на 21 сторінці. Обсяг цього параграфу міг бути більшим, а значить, міг би краще розкрити весь арсенал засобів навчання, форм роботи, які розробила авторка.

5. Текст дисертації не позбавлений недоліків технічного характеру, наявні нечисленні орфографічні та стилістичні огріхи (с. 78, 94, 111, 129, 146)

Загальний висновок.

Дисертаційна робота «Формування готовності майбутнього вчителя інформатики до застосування інтернет-технологій у професійній діяльності», подана на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, відповідає чинним вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а її автор, Ольга Сергіївна Дущенко, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук,

професор, професор кафедри педагогіки

Державного закладу «Південноукраїнський

національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

З. Н. Курлянд